

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tin Blaževič

**Obrambni izdatki nevtralnih držav – primer Avstrije, Švice, Finske, Irske
in Švedske**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tin Blaževič

Mentor: doc. dr. Erik Kopač

**Obrambni izdatki nevtralnih držav – primer Avstrije, Švice, Finske, Irske
in Švedske**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

Zahvala

Zahvaljujem se družini, za vso pomoč in podporo med obdobjem študija in pisanja diplomskega dela.

Zahvalil bi se tudi profesorju doc. dr. Eriku Kopaču za usmerjanje in pomoč.

Obrambni izdatki nevtralnih držav – primer Avstrije, Švice, Finske, Irske in Švedske

Varnost in obramba države sta temeljni vrednoti vsake skupnosti. Prizadevanja posamezne države do obrambe lahko ugotavljamo z željo po financiranju obrambe. Čeprav je obrambni proračun odvisen tudi od razvitosti države ter višine BDP-ja, pa je odvisen tudi od zaznavanja ogroženosti. Prav tako je odvisen od zunanjepolitične orientacije države in vključenosti v mednarodne varnostne organizacije. Čeprav se nevtralne države izogibajo oboroženim konfliktom in vojaškim zavezništvom, pa morajo vseeno poskrbeti za svojo varnost. Medtem ko nekatere izmed nevtralnih držav skrbijo same za obrambo, pa drugim varnost zagotavljajo oziroma so zagotavljale velike sile pod pogojem, da se ne udeležijo vojne proti njim. Problem je tudi spremenjeno varnostno okolje in vprašanje, ali je izvajanje politike nevtralnosti sploh še možno v svetu po hladni vojni, kot pa tudi različne vrste nevtralnosti ter poglobitvi razlogi za le-to. V moji diplomskem delu poteka analiza obrambnih izdatkov nevtralnih držav Avstrije, Švedske, Finske, Švice in Irske v obdobju 2000 do 2014.

Ključne besede: Nevtralnost, obrambni izdatki, obrambni proračun.

Defence expenditures of neutral countries – case of Austria, Switzerland, Finland, Ireland and Sweden

Security and defense of a state are fundamental values of each community. The efforts of the defense can be assessed by a desire for funding defense. Although the defense budget depends on the development of the country and the level of GDP, but it also depends on the perception of threat. It is also depended on the orientation of the country's foreign policy and involvement in international security organizations. Although the neutral countrys are trying to avoid armed conflicts and military alliances, they must still take care of their security. While some of the neutral countries take care of their own defense, for the others security is provided or have been provided by great powers, with the condition that they do not participate in the war against them. The problem nowadays with neutrality is also changed security environment and the question whether the implementation of the policy of neutrality is possible in the world after the Cold War, as well as various types of neutrality, and the main reasons for it. In my thesis I conducted an analysis of defense expenditures of neutral countries such as Austria, Sweden, Finland, Switzerland and Ireland in the period from 2000 to 2014.

Key words: Neutrality, defence expenditures, defence budget.

Kazalo

1	Uvod.....	8
1.1	Cilji proučevanja.....	9
1.2	Hipotezi.....	9
1.3	Metodologija.....	9
1.4	Struktura diplomskega dela.....	9
1.5	Omejitve pri raziskovanju.....	10
2	Temeljni pojmi.....	10
2.1	Nevtralnost.....	10
2.2	Obrambni izdatki.....	11
2.3	Obrambni proračun.....	11
2.4	BDP.....	12
2.5	EMU.....	12
3	Obrambni izdatki in nevtralnost.....	12
3.1	Avstrija.....	13
3.2	Finska.....	17
3.3	Irska.....	22
3.4	Švedska.....	26
3.5	Švica.....	31
3.6	Povzetek.....	33
4	Verifikacija hipotez.....	36
5	Zaključek.....	40
6	Literatura.....	41

Seznam tabel

Tabela 3.1: Relativni obrambni izdatki Avstrije, obdobje 2000-2014.....	15
---	----

Tabela 3.2: BDP Avstrije, obdobje 2000-2014 v ameriških dolarjih (Trenutna vrednost).....	15
Tabela 3.3: Obrambni izdatki Avstrije v milijonih ameriških dolarjev (Trenutna vrednost). .	16
Tabela 3.4: Relativni obrambni izdatki Finske, obdobje 2000-2014	19
Tabela 3.5: BDP Finske, obdobje 2000-2014 v ameriških dolarjih	19
Tabela 3.6: Obrambni izdatki Finske v milijonih ameriških dolarjev.....	20
Tabela 3.7: Relativni obrambni izdatki Irske, obdobje 2000-2014.....	23
Tabela 3.8: BDP Irske, obdobje 2000-2014 (Trenutna vrednost).....	24
Tabela 3.9: Obrambni izdatki Irske v milijonih ameriških dolarjev (Trenutna vrednost).	24
Tabela 3.10: Relativni obrambni izdatki Švedske, obdobje 2000-2014.	28
Tabela 3.11: BDP Švedske, obdobje 2000-2014 v ameriških dolarjih (Trenutna vrednost). ..	28
Tabela 3.12: Obrambni izdatki Švedske v milijonih ameriških dolarjev (Trenutna vrednost).	29
Tabela 3.13: Relativni obrambni izdatki Švice, obdobje 2000-2014.....	33
Tabela 3.14: BDP Švice, obdobje 2000-2014 v ameriških dolarjih (Trenutna vrednost).....	33
Tabela 3.15: Obrambni izdatki Švice v milijonih ameriških dolarjev (Trenutna vrednost). ...	33

Seznam grafov

Graf 3.1: BDP in obrambni izdatki Avstrije, obdobje 2000-2014.	16
Graf 3.2: BDP in obrambni izdatki Finske, obdobje 2000-2014.	21
Graf 3.3: BDP in obrambni izdatki Irske, obdobje 2000-2014.	25
Graf 3.4: BDP in obrambni izdatki Švedske, obdobje 2000-2014.....	30
Graf 3.5: BDP in obrambni izdatki Švice, obdobje 2000-2014.	34
Graf 4.1: Obrambni izdatki nevtralnih držav po primerjalnih letih.	37
Graf 4.2: BDP nevtralnih držav po primerjalnih letih.....	38
Graf 4.3: Namen obrambnih izdatkov za leto 2007.	40

Seznam kratic

EMU- Ekonomska in monetarna unija

EU-Evropska Unija

OVSE- Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi

SZ- Sovjetska zveza

SZVP- Skupna zunanja in varnostna politika

ZEU- Zahodno evropska unija

ZN – Združeni narodi

1 Uvod

Države svojo zunanjepolitično orientacijo izbirajo glede na določene faktorje. Lahko si izberejo politiko nevtralnosti. V Evropi so take nevtralne države Avstrija, Irska, Švica, Švedska in Finska. Nekatere nevtralnosti temeljijo na tradiciji, medtem ko so druge vsiljene s strani velesil, ali pa so preprosto nastale zaradi ugodne geostrateške pozicije in spretnne politike izogibanja vojaškega konflikta, kot je bil na primer druga svetovna vojna. Švica in Švedska sta takoimenovani tradicionalno nevtralni državi, saj nista sodelovali v vojaškem konfliktu že zelo veliko časa, medtem ko sta Finska in Avstrija postali nevtralni po drugi svetovni vojni, predvsem zaradi zahtev takratne SZ. Irska pa je svojo nevtralnost pridobila z spretnimi političnimi odločitvami v mednarodni politiki in z izogibanjem vojaških konfliktov, kot je bil druga svetovna vojna.

Čeprav pa se morda politika nevtralnosti na prvi pogled zdi kot pozitivna in lahka rešitev za ohranjanje državne suverenosti in miru, pa nosi s seboj tudi veliko težav in problemov, predvsem na področju varnosti in mednarodnih odnosov. V času hladne vojne je bilo politiko nevtralnosti veliko lažje izvajati, saj so bile grožnje in strah usmerjene predvsem v morebitni spopad med dvema blokoma. Problem pa je nastal že z vključevanjem nevtralnih držav v reševanje konfliktov med drugimi, ter vključevanje v mirovne misije in mednarodne organizacije. Še posebej velik problem politike nevtralnosti je nastal po koncu hladne vojne, ko so se Avstrija, Finska in Švedska hotele vključiti v EU. Veliko težav je nastalo že s tem, ko je hotela EU prevzeti tudi varnostni steber, kar pa bi bilo v nasprotju z politiko nevtralnosti teh držav. Problem pri nevtralnih državah je tudi v tem, da so vse vključene v Natov program Partnerstva za mir, kar je v zopet v konfliktu z nevtralno politiko. Tudi veliko kritik prihaja na nevtralnost, saj naj bi bila v času po hladni vojni in spremenjenem varnostnem okolju ta politika zastarela.

Vendar pa tudi če si država izbere nevtralno politiko, mora še vedno biti sposobna zavarovati svojo suverenost, nacionalno ozemlje ter lastne prebivalce. Za vsako obrambo, ki jo države najboljše zagotovijo z redno vojsko, pa so potrebna finančna sredstva. Ta obrambna sredstva, ki so namenjena obrambi, se imenujejo obrambni izdatki, in so po navadi določeni za vsako leto vnaprej. Odvisni so od nekaterih faktorjev, kot je geostrateški položaj, zaznavanje ogroženosti, zgodovina, javno mnenje in zahteve do obrambnega sektorja, vključenost v mednarodne misije ter razvitost in bogatost države. V diplomskem delu bom analiziral in med seboj primerjal obrambne izdatke nevtralnih držav od leta 2000 pa do leta 2014.

1.1 Cilji proučevanja

Namen in cilj diplomskega dela je prikaz višine in gibanja obrambnih izdatkov v nevtralnih državah v Evropi (Avstrija, Švica, Finska, Irska in Švedska), v obdobju od leta 2000 do leta 2014, ter primerjava obrambnih izdatkov med obravnavanimi državami. Obrambni proračun zelo močno vpliva na razvoj vojske in posledično na nacionalno varnost. Obrambni proračun je odvisen od BDP-ja. Višji kot je BDP, višji je lahko (če se vladajoča elita v državi počuti ogroženo in posledično nameni več denarja obrambnemu proračunu) obrambni proračun, kar pomeni v praksi boljše delovanje vojske, večja učinkovitost, boljša usposobljenost, več materialnih sredstev, višje plače, večji ugled vojske. V diplomskem delu bom ugotavljal povezanost obrambnih izdatkov z razvitostjo države, torej z višino BDP-ja in vpliv nacionalne valute na obrambne izdatke za razliko od članic EMU. Vsi podatki so zbrani na podlagi najnovejših raziskav in odražajo sodobno stanje.

1.2 Hipotezi

Hipoteza 1: Višina in gibanje obrambnih izdatkov je odvisna od gospodarskih razmer v državi.

Hipoteza 2: Švedska ima zaradi nevklučenosti v EMU višje obrambne izdatke kot ostale proučevane nevtralne članice (Finska, Irska, Avstrija).

1.3 Metodologija

V diplomskem delu bom najprej uporabil metodo zbiranja virov, s katero si bom zagotovil dovolj primarnih in sekundarnih virov. Uporabil bom metodo analize in interpretacije primarnih virov (predvsem za definiranje temeljnih pojmov), ter metodo analize in interpretacije sekundarnih virov (knjig, člankov, raziskovalnih poročil in drugih virov). Pridobljene podatke (obrambne izdatke) bom med seboj primerjal s primerjalno analizo, za pridobitev podatkov pa bom uporabil analizo uradnih statistik. Uporabil bom tudi opisno metodo.

1.4 Struktura diplomskega dela

Zgradba diplomskega dela se začne z naslovom, to je Obrambni izdatki nevtralnih držav v Evropi (Avstrija, Švica, Finska, Irska in Švedska), za obdobje 2000-2014. V uvodu bom predstavil metodološko-hipotetični okvir, kjer bo opredelitev raziskovalnega področja, cilji in

namen raziskovane tematike, predstavitev metodologije, ki jo bom uporabil za raziskovanje, hipotezi in temeljni pojmi in koncepti (obrambni izdatki, nevtralnost države, BDP, EMU, obrambni proračun).

V jedru bo predstavitev obravnavanih držav in njihove nevtralnosti, kvantitativna analiza in primerjava podatkov nevtralnih držav v obdobju od leta 2000 do leta 2014. Sledila bo analiza obrambnih izdatkov in BDP-ja raziskovanih držav, za ovrednotenje hipoteze. Glede na končno analizo bom v zaključku potrdil oziroma zavrnil dani hipotezi. Na koncu bo sledil seznam literature.

1.5 Omejitve pri raziskovanju

Problem pri raziskovanju je pridobitev podatkov in izbira denarne valute, v kateri bo raziskava potekala. Problem je tudi izbira vrednosti valute, ta je v trenutni vrednosti dolarja. Pri porazdelitvi obrambnih izdatkov glede na namen pa sem zaradi dostopnosti podatkov izbral valuto Evro. Ta primerjava poteka le za leto 2007, zaradi težavnosti pridobitve podatkov za vse države.

2 Temeljni pojmi

2.1 Nevtralnost

Sancinova (Sancin in drugi 2009) nevtralnost (angl. neutrality) definira kot *del vojnega prava v širšem smislu, ki se včasih obravnava tudi ločeno od vojnega prava. Tradicionalno nevtralnostno pravo (angl. law of neutrality) opredeljuje mednarodnopravni odnos med državami udeleženkami v oboroženem spopadu in tistimi, ki ne sodelujejo v tem oboroženem spopadu. To pravo je tradicionalno vsebovalo načelo nesodelovanja v oboroženem spopadu ter nepristranskost (angl. impartiality) v odnosih do nasprotujočih strani v oboroženem spopadu.*

Türk (Türk 2007) pa nevtralnost označi kot *status države, določen z mednarodnim pravom, ki nalaga državi obveznost ostati nevtralna v vsaki bodoči vojni in ji prepoveduje sprejemati obveznosti, ki bi jo lahko pritegnile v vojno. Trajna nevtralnost ni isto kot nevtralnost v vojni, slednje je položaj, ki opredeljuje pravice in dolžnosti države v vojni, ki že poteka. Trajna nevtralnost pa se navezuje na možnost bodočih vojn in je zajamčena z mednarodnim pravom. Po slednjem se razlikuje od položaja držav, ki so razglasile*

nevtiralnost za svojo politično opredelitev. Trajno nevtralna država ima tako kot vse druge države pravico do samoobrambe in pravico do vzdrževanja oboroženih sil v ta namen.

2.2 Obrambni izdatki

Za razložitev pojma obrambnih izdatkov so najpogostejše 3. definicije, in sicer:

Nato opredeli obrambne izdatke kot gotovinski odhodki centralne ali zvezne vlade, z namenom, da krijejo stroške za nacionalne oborožene sile. Obrambne izdatke lahko razdelimo v štiri kategorije: stroški poslovanja, javna naročila in gradbeništvo, raziskave in razvoj ter drugi izdatki (The military balance 2010).

Definicija ZN razdeli obrambne izdatke na tri skupine:

- 1. Operativni izdatki, ki jih sestavljajo izdatki za osebje (naborniki, preostalo vojaško osebje in civilisti) ter izdatki za delovanje in vzdrževanje (sredstva v uporabi, vzdrževanje in popravila, zunanje storitve, najem in drugo).*
- 2. Nakupi (oborožitvenih sistemov, streliva, vozil, komunikacijskih naprav in drugo) ter gradnje (objektov za osebje, poveljevanje, zdravstvo, urjenje, skladišča, administracijo, utrjevanje, zaklonišča in drugo).*
- 3. Raziskave, razvoj, testiranje in ocenjevanje (Reduction of Military Budgets v Zorko 2004).*

2.3 Obrambni proračun

Obrambni proračun je v Vojni enciklopediji (Vojna enciklopedija 1971, 98) opisan kot predhodna ocena prihodkov in odhodkov nad oboroženimi silami (večinoma operativnega dela) za poslovno leto. Je del državnega proračuna in ga odobri vrhovni predstavniški organ (Svet, Parlament) na predlog vlade ali drugih najvišjih izvršilnih organov, pod pogojem, da predlog proračuna pripravi vojaško vodstvo – Ministrstvo za obrambo ali sekretariat oboroženih sil. Podlago za pripravo proračuna določajo mnogi dejavniki, najpomembnejši pa so: politika, ki jo državno vodstvo zasleduje, mednarodni položaj države, vloga oboroženih sil in sprejeta vojaška doktrina, razvojni programi organizacije, oborožitve in usposabljanja, materialne zmožnosti in drugo.

2.4 BDP

Bruto domači proizvod (BDP) je vrednost vseh dokončanih proizvodov in storitev, ki so bili ustvarjeni znotraj ene države v določenem obdobju (ponavadi na letni ravni). Upoštevajo se le proizvodi in storitve, ki so dokončani in pripravljeni za takojšnjo uporabo, in ne tisti namenjeni nadaljnji predelavi ali proizvodnji drugih izdelkov in storitev. Pri izračunu BDP-ja se ponavadi upošteva tržna vrednost vključenih elementov.

Namen izračunavanja bruto domačega proizvoda je dobiti vpogled v gospodarsko aktivnost znotraj države, njen razvoj in stopnjo njene rasti. BDP je pravzaprav indikator zdravja ekonomije znotraj ene države. Posledično se z BDP-jem ocenjuje kakovost oziroma standard življenja v posamezni državi. Poleg vsega tega je BDP koristen ker kaže v kateri fazi ekonomskega cikla se gospodarstvo nahaja (Finančni slovar 2015).

Bruto domači proizvod (BDP) je »temeljno merilo ekonomske aktivnosti nekega gospodarstva. Stopnjo rasti obsega BDP imenujemo gospodarska rast; ta je najpogosteje uporabljen kazalnik v nacionalnih računih. Ocenjujemo jo letno in četrtno. BDP lahko izrazimo v paritetah kupne moči (PKM). Tako izračunan BDP v PKM se uporablja predvsem za primerjave BDP-jev posameznih držav znotraj enega leta« (Statistični urad RS 2015).

2.5 EMU

Ekonomska in monetarna unija (EMU) je, splošno rečeno, »faza ekonomske integracije. Neodvisne države lahko svoja gospodarstva bolj ali manj tesno povežejo v želji, da bi izkoristile določene prednosti, kot so boljša notranja učinkovitost in večja trdnost z ozirom na zunanje dogodke. Namen EMU ter evra je povečati gospodarsko blaginjo državljanov in podjetij v EU, in sicer s spodbujanjem rasti in ustvarjanjem novih delovnih mest« (Evropska komisija).

3 Obrambni izdatki in nevtralnost

Po hladni vojni se je pet držav (Avstrija, Finska, Irska, Švica, Švedska), ki so bile v hladni vojni nevtralne, odločilo, da status nevtralnosti ohranijo. Zaradi politike nevtralnosti se nevtralne države same odločajo, koliko sredstev bodo namenile za obrambo, za razliko na primer od držav članic zveze NATO, kjer so določene skupne smernice višine obrambnih izdatkov. Obrambni izdatki so odvisni tudi od domačih gospodarskih razmer: višina BDP-ja, stopnja brezposelnosti, zaznavanje ogroženosti, kot tudi izbira zunanje politike, v tem primeru

nevtralnosti. Grožnje, ki izhajajo iz mednarodne skupnosti ponavadi ogrožajo bolj tiste države, ki so vpletene v vojaška zavezništva. Tako naj bi se pričakovalo, da gibanje obrambnih izdatkov članov zavezništev ne bi vplivalo na nevtralno državo. Vendar pa, če bi bile grožnje državam v zavezništvih in nevtralnih državah podobne, bi se pričakovalo, da je gibanje obrambnih izdatkov podobno. Če bi bila narava zunanjih groženj v mednarodnem sistemu podobna, potem ne moremo trditi, da je nevtralnost sredstvo za doseganje prihrankov pri obrambnih izdatkih. To pomeni, da nevtralnost ne zavaruje države popolnoma pred zunanjimi grožnjami. Vendar nevtralna politika prispeva k zmanjšanju zaznave groženj, zato so tudi obrambni izdatki nevtralnih držav nižji od na primer držav članic zveze NATO (Bernauer in drugi 2009).

Nevtralne države, ki so članice EU, imajo tudi možnost veta glede odločitev o SZVP. Tako lahko tudi nasprotujejo morebitnim odločitvam glede višine obrambnih izdatkov s strani EU. Ostale članice te možnosti nimajo (Coffey 2013).

V raziskavi (Bernauer in drugi 2009), kjer so primerjali obrambne izdatke nevtralnih držav z obrambnimi izdatki NATO članic so prišli do zanimivih ugotovitev. V obdobju od 1975 do leta 2001 so bili povprečni izdatki nevtralnih držav 1,30 %, obrambni izdatki držav članic NATA pa so bili v povprečju 3,70 %, kar kaže na znatno nižje relativne obrambne izdatke nevtralnih držav. Druga zanimiva ugotovitev je glede zaznavanja groženj. Po razpadu SZ so nevtralne države znatno znižale obrambne izdatke, kar počnejo še danes.

3.1 Avstrija

Avstrijski ministrski predsednik je že v času po prvi svetovni vojni predlagal vzpostavitev nevtralnosti po švicarskem modelu, prizadevanja za nevtralnost so se nadaljevala s Pogodbo iz Saint Germaina in zahtevo po razglasitvi nevtralnosti leta 1933 s strani socialdemokratov. Vsa prizadevanja pa so pred začetkom druge svetovne vojne zamrla, ko je Avstrija vstopila v politično skupino skupaj z Italijo in Madžarsko (Vidmar 2004).

Avstrijska varnostna politika je povezana s političnim razvojem po porazu v drugi svetovni vojni leta 1945. Avstrijsko ozemlje po drugi svetovni vojni je bilo razdeljeno na štiri okupacijske cone, ki so ga okupirale vojaške sile Francije, Velike Britanije, ZDA in SZ. V tistem času so bila avstrijska izvršilna in zakonodajna pooblastila omejena in suverenost praktično ni obstajala. Na splošno je bila politična situacija pod vplivom geostrateških in geopolitičnih interesov ZDA in SZ (Bachora 2010).

Avstrija je postala nevtralna država z Avstrijsko državno pogodbo iz leta 1955, ko so predstavniki vlad SZ, Velike Britanije, Združenih držav Amerike, in Francije podpisali

sporazum, ki je podelil Avstriji neodvisnost in umik vseh okupacijskih sil. Te vlade so podpisale sporazum z zahtevo, da bo nova neodvisna država Avstrija razglasila nevtralnost po vzoru Švice in tako ustvarila nevtralni pas med vzhodom in zahodom (US State Department). Istega leta je bila sprejeta Avstrijska Ustava, ki je Avstriji prepovedala vstop v vojaška zaveznitva in vzpostavitev tujih vojaških oporišč na avstrijskem ozemlju. Razlog za avstrijsko nevtralnost je predvsem v zahtevi SZ po avstrijski nevtralnosti. SZ je »leta 1955 v Moskovskem memorandumu zahtevala nevtralnost Avstrije po švicarskem vzoru in izrazila pripravljenost za dajanje jamstev štirih sil za celovitost in nedotakljivost avstrijskega ozemlja. Avstrijsko državno pogodbo so ratificirale vse države, s katerimi je imela Avstrija diplomatske odnose« (Nato 2015).

Za razliko od bolj ali manj samoizolirane Švice je Avstrija začela že zelo zgodaj s svojo politiko "aktivne nevtralnosti". V Ustavi ji je bila prepovedana vključitev v vojaška zaveznitva (Nato, Varšavski pakt), vendar pa ji je bilo omogočeno sodelovanje v številnih mednarodnih organizacijah, prav tako sodelovanje na mirovnih misijah, vključno z razporeditvijo vojaškega osebja. Tako je Avstrija takoj postala članica ZN in leta 1956 Sveta Evrope. Leta 1960 je vstopila v Evropsko združenje za prosto trgovino (Meyer 2007).

Po koncu hladne vojne je bila za Avstrijo nekako najbolj primerna priključitev k Evropskim skupnostim. Pridružitve je bila videti kot naravni korak po koncu hladne vojne in hiter pristop je bil zaželen s strani političnih elit. V razpravah pred vstopom, je bila EU na splošno upodobljena kot "skupnost vrednot", kateri Avstrija pripada. Vendar pa medtem ko je EU ohranila svojo pozitivno podobo v avstrijskem diskurzu, so nastala vprašanja glede razvoja varnostne in obrambne razsežnosti. Ohranitev nevtralnosti, čeprav odprte za spremembe, je predlagala SPÖ (Socialnodemokratska stranka Avstrije). ÖVP (Avstrijska ljudska stranka) s podporo FPÖ (Svobodna stranka Avstrije) pa je odkrito predlagala popolno ukinitvev nevtralnosti, ker jo je videla kot zastarel vojaški koncept, ki ni služil avstrijskim varnostnim interesom v novem varnostnem okolju nič več, in podprla nadaljni razvoj vojaške razsežnosti EU (Zakopalova 2011).

Z vstopom v EU leta 1995, je Avstrija sprejela celotni pravni in politični red EU, ki je bil takrat že sestavljen iz Maastrichtske pogodbe in njene določbe o SZVP. Pogodba je tudi odprla perspektivo skupne obrambne politike EU. Posebna določba je bila dodana v avstrijski zvezni ustavi, da se zagotovi, da sodelovanje v SZVP ne bi bilo omejeno z zakonom o nevtralnosti. Zakon o nevtralnosti je bil s tem še dodatno omejen v svojem delovanju. Tako je Avstrija z udeležbo v SZVP EU radikalno spremenila svoj status stalne nevtralnosti v mednarodnem pravu. Zato sedanje stanje Avstrije v mednarodnem pravu bolj ustreza tistemu

ne-zavezniške države kot nevtralne države (Resolution by the Austrian Parliament).

Na varnostnem področju je Avstrija članica naslednjih mednarodnih organizacij:
ZN, EU, OVSE, Partnerstvo za mir (CIA The World Factbook 2015).

Tabela 3.1: Relativni obrambni izdatki Avstrije, obdobje 2000-2014

Leto	Obrambni izdatki
2000	1,00%
2001	0,90%
2002	0,90%
2003	0,90%
2004	0,90%
2005	0,90%
2006	0,80%
2007	0,90%
2008	0,90%
2009	0,90%
2010	0,90%
2011	0,80%
2012	0,80%
2013	0,80%
2014	0,80%

Vir: Sipri (2015).

Tabela 3.2: BDP Avstrije, obdobje 2000-2014 v ameriških dolarjih (Trenutna vrednost)

Leto	BDP
2000	196,421,687,857
2001	196,953,646,532.4
2002	212,970,732,166.4
2003	260,721,444,695.3
2004	299,857,213,806.8
2005	314,649,048,625.8
2006	334,309,371,471.6
2007	386,458,937,859.3
2008	427,611,542,405.2
2009	397,594,331,758.8
2010	389,679,337,748.3
2011	429,072,838,476.5
2012	407,575,109,732.6
2013	428,321,937,480.4
2014	436,343,622,435.2

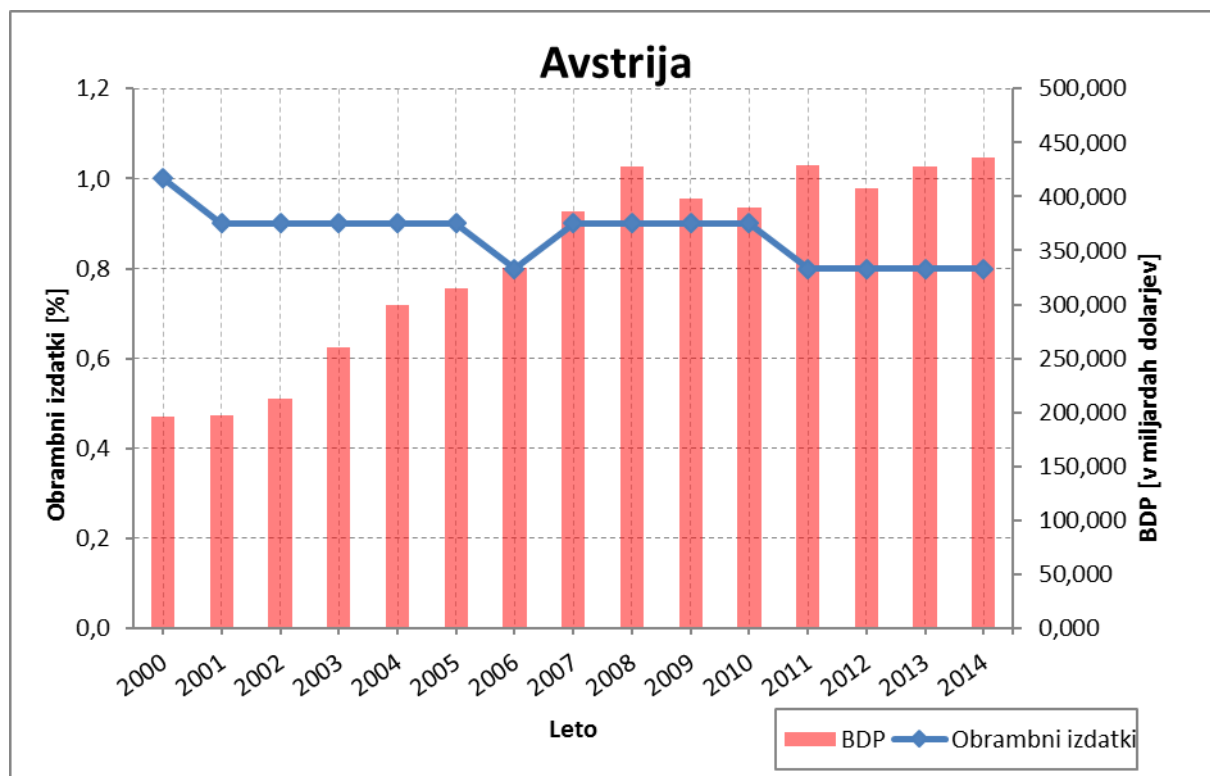
Vir: The world bank (2015).

Tabela 3.3: Obrambni izdatki Avstrije v milijonih ameriških dolarjev (Trenutna vrednost)

Leto	Obrambni izdatki v milijonih ameriških dolarjev
2000	1926
2001	1789
2002	1882
2003	2382
2004	2679
2005	2686
2006	2640
2007	3500
2008	3747
2009	3335
2010	3218
2011	3410
2012	3187
2013	3229
2014	3257

Vir: Sipri (2015).

Graf 3.1: BDP in obrambni izdatki Avstrije, obdobje 2000-2014

BDP Avstrije je leta 2000 znašal 196,421,687,857 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,926 milijard dolarjev, kar znaša 1,00% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2001 znašal 196,953,646,532.4 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,789 milijard dolarjev, kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2002 znašal 212,970,732,166.4 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,882 milijard dolarjev, kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2003 znašal 260,721,444,695.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2,382 milijard dolarjev, kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2004 znašal 299,857,213,806.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2,679 milijard dolarjev, kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2005 znašal 314,649,048,625.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2,686 milijard dolarjev, kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2006 znašal 334,309,371,471.6 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2,640 milijard dolarjev, kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2007 znašal 386,458,937,859.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,500 milijard dolarjev, kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2008 znašal 427,611,542,405.2 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,747 milijard dolarjev, kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2009 znašal 397,594,331,758.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,335 milijard dolarjev, kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2010 znašal 389,679,337,748.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,218 milijard dolarjev, kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2011 znašal 429,072,838,476.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,410 milijard dolarjev, kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2012 znašal 407,575,109,732.6 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,187 milijard dolarjev, kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2013 znašal 428,321,937,480.4 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,229 milijard dolarjev, kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Avstrije je leta 2014 znašal 436,343,622,435.2 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,257 milijard dolarjev, kar znaša 0,80% BDP-ja.

3.2 Finska

Finska nevtralnost temelji na porazu v drugi svetovni vojni, v kateri je bila na strani Nemčije.

Finska je razglasila nevtralnost po vojni, vendar je bila ta na slabih temeljih. Ko je Stalin leta 1948 predložil finskemu predsedniku vzpostavitev sporazuma o prijateljstvu, mu je finski predsednik Passakivi za pogajanja poslal svoj predlog v štirih točkah: Finska se ne bo borila proti SZ; Finska se bo trudila ostati izven oboroženega spopada; Finska bo branila svoje ozemlje, tudi proti sovražnikom SZ, ki bi skušali preko Finske priti na Sovjetsko ozemlje; če bi se izkazalo, da ima Finska v oboroženem spopadu premajhne kapacitete, bi SZ pomagala v obrambi Finske (Cvrtila in drugi 2008). Sporazum o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči med SZ in Republiko Finsko, ki je temeljil na teh načelih je bil podpisan 6. maja 1948. Ravno v prvem členu je zagotovljena pomoč SZ v primeru vojne v Finski (Sporazum o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči med SZ in Republiko Finsko). V zgodnjih 1960-ih, je bila Finska nevtralnost priznana tako s strani zahoda in vzhoda, in država je prešla v bolj samozavestno obdobje mednarodnih odnosov, ko je začela izvajati takoimenovano uradno aktivno in miroljubno politiko nevtralnosti. Finska je sodelovala v lokalnih in globalnih prizadevanjih za ohranjanje miru in preprečitev konfliktov med narodi v medsebojnih odnosih. Predsednik Kekkonen je leta 1965 v svojem govoru dejal, da »*Finska lahko ohrani svojo nevtralnost le pod pogojem, da je mir ohranjen v Evropi*« (Solsten in W. Meditz 1988).

Finska nevtralnost med hladno vojno je bila sestavljena iz dveh velikih med seboj povezanih komponent: aktivne in pasivne. Pasivni aspekt je izkazoval željo po nevmešavanju v konflikt med dvema blokoma. Da bi lahko sledila temu cilju, je morala biti Finska zunanja politika zelo previdna, še posebej v uradnih izjavah, glasovanjih v ZN, z razlogom, da je ne bi mogli prištevati h kateremu bloku. Vendar pa je Finska z namenom, da bi okrepila nacionalno varnost, skušala spodbujati bolj stabilno in mirno mednarodno okolje, ki bi koristilo Finsko-sovjetskemu odnosu. Pozitivni aspekt lahko opazimo v zunanji politiki, z namenom zmanjšati napetosti. V tem okviru je bila Finska prizorišče mnogim bilateralnim in multilateralnim dogovorom. Taki primeri so dogovor SALT med ZDA in SZ v obdobju 1969-1972, priprave na Konferenco o razoroževanju v Helsinkih leta 1983, ter pripravljane pogovore o vzpostavitvi OVSE v letih 1972-1973 (Karsh 1988).

Po koncu hladne vojne je Finska videla priložnost v EU. Čeprav so nekateri vstop Finske v EU videli kot konec nevtralnosti, eden teh je bil takratni finski predsednik vlade Harri Holkeri, ter dejstvo, da je obrambni odbor finskega parlamenta leta 1994 izjavil, da bo Finska z vstopom v EU izgubila nevtralnost, pa so vseeno nekako prišli do rešitve, ki je omogočila Finski vstop v EU ter ohranila nevtralnost. Tako se je uradna nevtralnost premaknila bolj v smeri vojaške neuvrščenosti. Tako je vlada uporabila novo formo stare

politike, ki je bolj ustrezala spremenjenemu svetu (Ojanen in drugi 2000). Finska si želi, da bi EU igrala pomembno vlogo na zunanjepolitičnem področju, vendar pa okleva pri dejanjih. Postavlja se vprašanje ali Finska lahko postane članica ZEU in ali je ZEU lahko združljiv z EU? Zaradi teh problemov je Finska skupaj s Švedsko leta 1996 izdala skupni memorandum k razvoju SZVP EU (Laursen 1998).

Na varnostnem področju je Finska članica naslednjih mednarodnih organizacij:
ZN, EU, OVSE, Partnerstvo za mir (CIA The World Factbook 2015).

Tabela 3.4: Relativni obrambni izdatki Finske, obdobje 2000-2014

Leto	Obrambni izdatki
2000	1,30%
2001	1,20%
2002	1,20%
2003	1,40%
2004	1,40%
2005	1,40%
2006	1,40%
2007	1,20%
2008	1,30%
2009	1,50%
2010	1,40%
2011	1,40%
2012	1,50%
2013	1,50%
2014	1,40%

Vir: Sipri (2015).

Tabela 3.5: BDP Finske, obdobje 2000-2014 v ameriških dolarjih

Leto	BDP
2000	125539893127.0
2001	129250111856.8
2002	139552983248.6
2003	171071106094.8
2004	196768065557.5
2005	204436015421.0
2006	216552502822.7
2007	255384615384.6
2008	283742493042.3
2009	251499027507.6
2010	247814569536.4
2011	273657214345.3
2012	256706466091.1
2013	268196956059.9

2014	270673584161.5
------	----------------

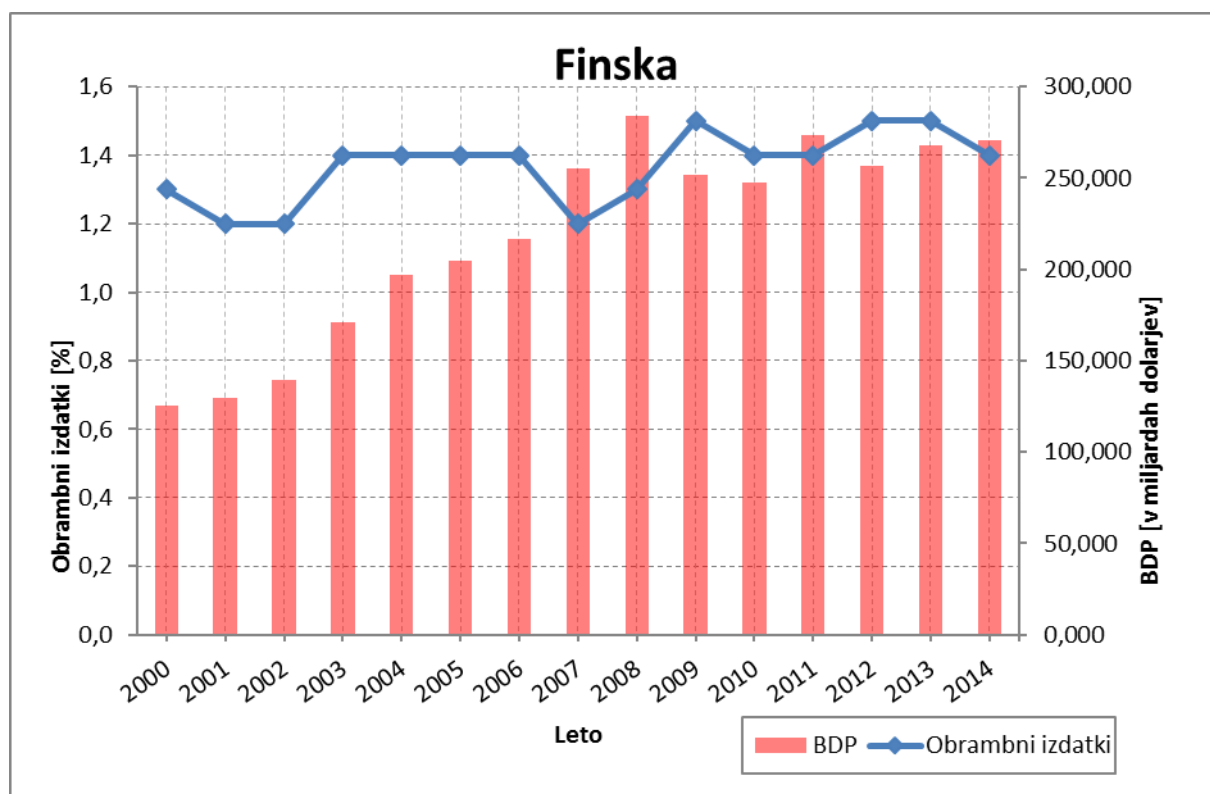
Vir: The world bank (2015).

Tabela 3.6: Obrambni izdatki Finske v milijonih ameriških dolarjev.

	Finska
2000	1558
2001	1479
2002	1611
2003	2264
2004	2646
2005	2743
2006	2861
2007	3015
2008	3615
2009	3599
2010	3400
2011	3749
2012	3603
2013	3787
2014	3649

Vir: Sipri (2015).

Graf 3.2: BDP in obrambni izdatki Finske, obdobje 2000-2014

BDP Finske je leta 2000 znašal 125539893127 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1558 milijard dolarjev kar znaša 1,30% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2001 znašal 129250111856.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1479 milijard dolarjev kar znaša 1,20% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2002 znašal 139552983248.6 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1611 milijard dolarjev kar znaša 1,20% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2003 znašal 171071106094.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2264 milijard dolarjev kar znaša 1,40% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2004 znašal 196768065557.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2646 milijard dolarjev kar znaša 1,40% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2005 znašal 204436015421.0 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2743 milijard dolarjev kar znaša 1,40% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2006 znašal 216552502822.7 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2861 milijard dolarjev kar znaša 1,40% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2007 znašal 255384615384.6 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3015 milijard dolarjev kar znaša 1,20% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2008 znašal 283742493042.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3615 milijard dolarjev kar znaša 1,30% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2009 znašal 251499027507.6 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3599 milijard dolarjev kar znaša 1,50% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2010 znašal 247814569536.4 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3400 milijard dolarjev kar znaša 1,40% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2011 znašal 273657214345.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3749 milijard dolarjev kar znaša 1,40% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2012 znašal 273657214345.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3603 milijard dolarjev kar znaša 1,50% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2013 znašal 268196956059.9 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3787 milijard dolarjev kar znaša 1,50% BDP-ja.

BDP Finske je leta 2014 znašal 270673584161.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3649 milijard dolarjev kar znaša 1,40% BDP-ja.

3.3 Irska

Irska si je skozi zgodovino prizadevala suverenost izpod britanske nadvlade. Tako so si v začetku 20. stoletja sledile vstaje proti Britancem. Ena takih je bila Velikonočna vstaja leta 1916 s strani Irskih nacionalistov, ki pa je potekala le v Dublinu. Cilja vstaje sta bila politična neodvisnost in vzpostavitev republike Irske. Vstaja je bila zatrta, a je Irska republikanska stranka pod vodstvom Eamona de Valere pridobila na moči. Tako je stranka, ki si je prizadevala za prekinitev vseh vezi z Veliko Britanijo ter za neodvisno Irsko pridobila na volitvah leta 1918 73 sedežev od 106 (Liberation of Ireland).

Sledila je Irsko-angleška vojna oziroma Irska osamosvojitvena vojna v obdobju 1919-1921, ki se je končala z Angleško-Irskim sporazumom, v katerem Irska ni pridobila popolne neodvisnosti, a je 26 od 32 Irskih okrožij postalo takoimenovana Svobodna Irska država, ki je imela status samoupravnega dominiona pod britanskim imperijem do leta 1949, ko se je Irska umaknila iz skupnosti narodov. Preostalih 6 okrožij je ostalo pod Britansko krono. Ta sporazum je razdelil Irsko republikansko stranko na dva dela in pripeljal do državljanske vojne med leti 1922 in 1923 (Encyclopedia Britannica). V tem sporazumu Irska dovoli uporabo svojih pristanišč Britanski mornarici, saj se le – ta zaveže, da bo branila Irsko v vojni. Tako je bila Britanski mornarici dovoljena uporaba pristanišč Cobh, Lough Swilly in Berehaven. Vendar pa sta državi leta 1938 sprejeli nov sporazum, ki je prenesel ta pristanišča

pod Irsko oblast (Karsh 1988).

Republikanska stranka (Fianna Fail) je leta 1937 sprejela novo ustavo, ki je Irsko opredelila kot samostojno, demokratično republiko, ki je bila povezana z Britansko skupnostjo držav samo zaradi zunanjepolitičnih odnosov (Fanning v Polak 2010).

Formalno Irška nevtralnost izhaja iz nevtralnosti v drugi svetovni vojni. Vendar pa nekateri avtorji začetek politike nevtralnosti vidijo v Angleško-Irski pogodbi iz leta 1921. Prav tako za politiko nevtralnosti stoji Eamonn de Valera, nasprotnik Angleško-Irske pogodbe, ustanovitelj radikalne stranke Fianna Fail, ter predsednik vlade od leta 1937 in kasneje predsednik države. V tej luči je nevtralnost ustrezala de Valeri za popolno neodvisno Irsko državo in posledično popolno suverenost od Velike Britanije. Tako je de Valera izrabil nevtralnost kot politično vrednost za uresničitev Irske želje po neodvisnosti od Britanije. Posebnost Irske je tudi v tem, da nima možnosti sama obraniti suverenosti države, ter da namenja obrambnem proračunu najmanjši delež med evropskimi nevtralnimi državami (Jesse 2006).

Irška je po drugi svetovni vojni zavrnila povabila NATA leta 1949, vendar ne zaradi nevtralnosti, temveč zaradi spora z Veliko Britanijo (Karsh 1988). Je pa Irška kot prva nevtralna država pristopila k takratni Evropski skupnosti leta 1973, kar je bilo za ostale nevtralne države v tistem času nesprejemljivo. Irški politični vrh se je tudi kritično odzval na predlog Genscher-Colombo leta 1981, ki je vseboval predlog o Evropski varnostni politiki. Prav tako vlada ni podprla ekonomskih sankcij proti Argentini v Falklandski krizi, ker so bile take sankcije ocenjene kot kršitev nevtralnosti (Laursen 1998).

Na varnostnem področju je Irška članica naslednjih mednarodnih organizacij: ZN, EU, Partnerstvo za mir, OVSE (CIA The World Factbook 2015).

Tabela 3.7: Relativni obrambni izdatki Irske, obdobje 2000-2014

Leto	Obrambni izdatki
2000	0,70%
2001	0,70%
2002	0,60%
2003	0,60%
2004	0,60%
2005	0,50%
2006	0,50%
2007	0,50%
2008	0,60%
2009	0,60%
2010	0,60%

2011	0,50%
2012	0,50%
2013	0,50%
2014	0,50%

Vir: Sipri (2015).

Tabela 3.8: BDP Irske, obdobje 2000-2014 (Trenutna vrednost)

Leto	BDP
2000	99317578772.0
2001	108455212528.0
2002	127215415019.8
2003	163476072234.8
2004	193034765334.0
2005	210363014550.4
2006	230534688244.9
2007	269297153024.9
2008	273722279185.6
2009	233556543484.3
2010	218448211920.5
2011	237756880733.9
2012	221965977474.8
2013	232077367192.5
2014	245920712756.5

Vir: The world bank (2015).

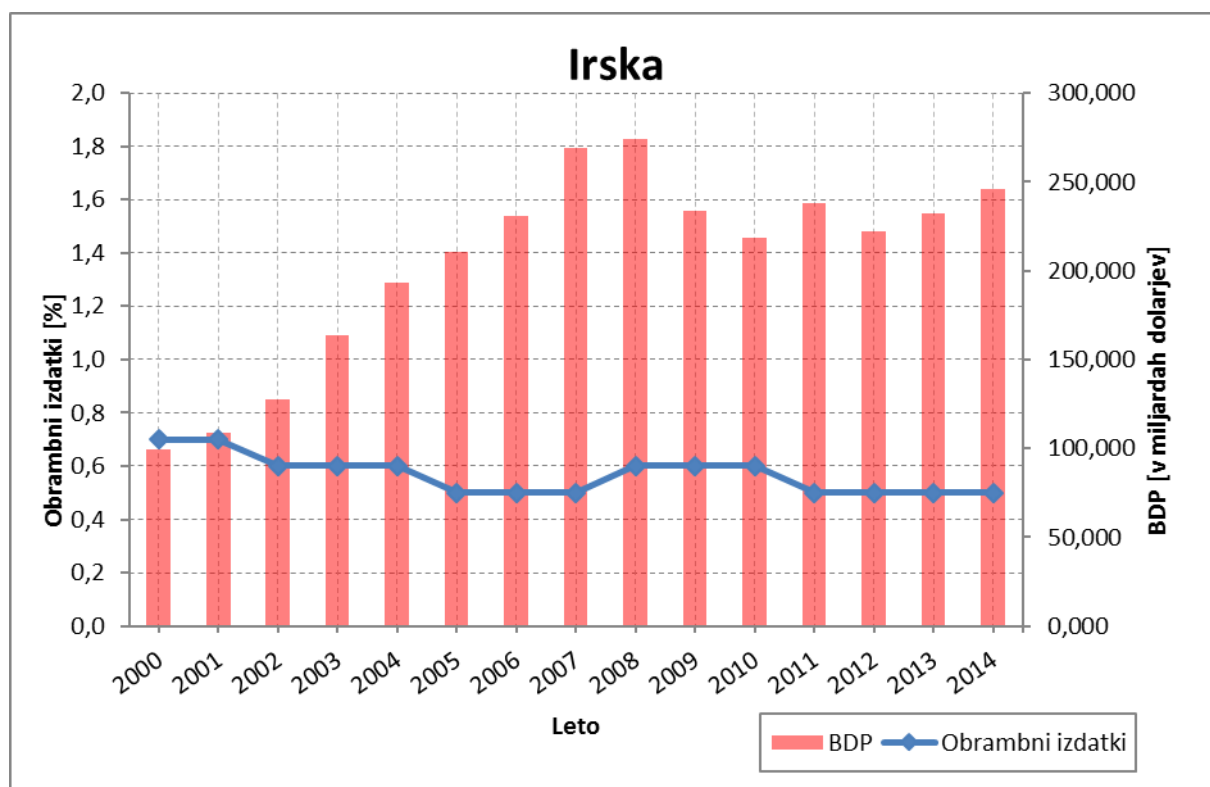
Tabela 3.9: Obrambni izdatki Irske v milijonih ameriških dolarjev (Trenutna vrednost)

Leto	Irska
2000	695
2001	768
2002	811
2003	965
2004	1102
2005	1145
2006	1190
2007	1372
2008	1583
2009	1416
2010	1274
2011	1300
2012	1158
2013	1196
2014	1191

Vir: Sipri (2015).

Graf 3.3: BDP in obrambni izdatki Irske, obdobje 2000-2014

BDP Irske je leta 2000 znašal 99317578772 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 0,695 milijard dolarjev kar znaša 0,70% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2001 znašal 108455212528.0 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 0,768 milijard dolarjev kar znaša 0,70% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2002 znašal 127215415019.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 0,811 milijard dolarjev kar znaša 0,60% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2003 znašal 163476072234.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 0,965 milijard dolarjev kar znaša 0,60% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2004 znašal 193034765334.0 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,102 milijard dolarjev kar znaša 0,60% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2005 znašal 210363014550.4 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,145 milijard dolarjev kar znaša 0,50% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2006 znašal 230534688244.9 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,190 milijard dolarjev kar znaša 0,50% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2007 znašal 269297153024.9 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,372 milijard dolarjev kar znaša 0,50% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2008 znašal 273722279185.6 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,583 milijard dolarjev kar znaša 0,60% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2009 znašal 233556543484.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,416 milijard dolarjev kar znaša 0,60% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2010 znašal 218448211920.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,274 milijard dolarjev kar znaša 0,60% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2011 znašal 237756880733.9 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,300 milijard dolarjev kar znaša 0,50% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2012 znašal 221965977474.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,158 milijard dolarjev kar znaša 0,50% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2013 znašal 232077367192.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,196 milijard dolarjev kar znaša 0,50% BDP-ja.

BDP Irske je leta 2014 znašal 245920712756.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 1,191 milijard dolarjev kar znaša 0,50% BDP-ja.

3.4 Švedska

Po nacionalnem in mednarodnem mišljenju je Švedska mednarodna politika označena z konceptom nevtralnosti oziroma neuvrščenosti. Mnogi pripisujejo zgodovinsko kontinuiteto Švedski od zgodnjega 19. stoletja, vendar pa je bila ta nevtralnost in politika neuvrščenosti velikokrat na preizkušnji (Ojanen in drugi 2000).

Začetki Švedske nevtralnosti segajo v leto 1810, ko je kralj Karl XIV Johan spremenil zunanjepolitično naravnost Švedske iz vojaškega delovanja v politiko nevtralnosti, ki obstaja še danes (Global security). Ozadje te odločitve lahko vidimo v drastično spremenjeni švedski geopolitični in strateški poziciji: Švedska je v 18. stoletju izgubila veliko ozemlja na vzhodnih in zahodnih obalah Baltskega morja. Največja izguba pa je bila izguba Finske, ki jo je zavzela Rusija leta 1809. Dejstvo, da je Švedska na dunajskem kongresu kot del sporazumov po Napoleonovih vojnah dobila dovoljenje za priključitev Norveške, s katero bi tvorila Švedsko in Norveško zvezo, ni vplival na stališče, da je Švedska zdaj nepomembna država, ki je izgubila veliko politične moči v prejšnjih letih. Tako je leta 1818 kralj Karl XIV Johan izjavil, da *»ločeni, kot smo od preostale Evrope nas morajo naša politika in naši interesi vedno voditi tako, da se izognemo vključenosti v vsakem sporu, ki ne zadeva naša dva skandinavski naroda«*. Leta 1834 je bil storjen naslednji korak, ko je kralj izdelal svoj sistem stroge in neodvisne nevtralnosti. Tako je bila prvič sprejeta nevtralnost kot dolgoročna

strategija, ki se je prej uporabljala kot ad hoc strategija (Ojanen in drugi 2000). Vendar pa ne bomo nikjer zasledili pravne podlage oziroma dokumenta, ki bi pravno uredil Švedsko nevtralnost. Nevtralnost ni omenjena v švedski ustavi ter tudi ni uradno priznana s strani katerekoli države ali mednarodne organizacije. Je pa nevtralnost vsako leto tradicionalno omenjena v zunanje političnih izjavah vlade, predstavljene v parlamentu, s strani zunanjega ministra, ki je lahko videti kot uradni dokaz nevtralnega statusa s strani države, čeprav razglašen enostransko (Pashkov 2009). Ko je švedski parlament (Riksdag) razglabljal o potrebi zakona o nevtralnosti ali podobnega pravnega akta s katerim bi bila regulirana nevtralnost Švedske, je zavrnil to možnost. Razlog za zavrnitev je stališče, da nov zakon ne bi vnesel nobene pomembne elemente v politiko nevtralnosti in bi lahko celo škodil pri sodelovanju Švedske z drugimi državami. Riksdag je prav tako zavrnil možnost, da nevtralnost Švedske jamčijo velike sile, z mnenjem, da to ne bi prineslo veliko k povečanju stopnje varnosti (Cvrtila in drugi 2008). Pravna podlaga nevtralnosti je Zvezna ustava, še posebej 173. in 185. člen, kjer Ustava nalaga Državnemu Svetu in Zveznemu Parlamentu obrambo nevtralnosti (Federal Constitution of the Swiss Confederation, 173. in 185. čl.).

Država, ki se označuje kot nevtralna, mora biti samozadostna na področju obrambe, torej ne sme biti odvisna, implicitno ali eksplicitno, od druge države, vključno z njenimi sosedomi, za zaščito. Oborožena nevtralnost zahteva tudi stanje neuvrščenosti, pri katerem nevtralna država ne prevzame strani v zvezi s spopadi med nasprotnimi zavezništvi ali narodi. V skladu s to doktrino, se od države pričakuje, da se oboroži v zadostni meri, da predstavlja veliko grožnjo za morebitne napadalce (Murdoch in Sandler 2011).

Čeprav je Švedska razglasila nevtralnost že v 19. stoletju, pa je skozi zgodovino prišlo do kršitev te nevtralnosti s strani Švedske. Ena od kršitev politike nevtralnosti je bila pred drugo svetovno vojno, v Finsko-ruski vojni leta 1939. Švedska je kljub politiki nevtralnosti neuradno zbirala pomoč za Finsko, katero je imela za sestrsko državo. Tako so Švedski organi prenašali ne le novačenje prostovoljcev za Finsko vojsko, ampak tudi odkrito spodbujali in pomagali gibanju. Približno 9.000 prostovoljcev je iz Švedske prečkalo Botnijski zaliv, v celoti oboroženi in opremljeni (Joesten 1945). Tudi Švedsko gospodarstvo je bilo v prvi polovici druge svetovne vojne skoraj v celoti vključeno v trgovanje z Nemčijo, kateri je dobavljala visoko kakovostno železovo rudo, kot tudi kroglične ležaje, živila, les in številne druge surovine. Švedi so Nemčiji zagotovili ugoden kredit, kar je omogočilo dostavo velike količine vojaške opreme v Nemčijo. Vendar pa je po vojni vseeno Švedska centralna banka preučila prejeto zlato, ter vrnila okoli 13 ton zlata, ki so bili domnevno ukradeni Belgiji in Nizozemski (Petropoulos 1997). Kršitve nevtralnosti so razvidne tudi v dovoljenju Švedske

vlade, da lahko nemški vojaki potujejo z švedskimi železnicami čez Švedsko ozemlje. Ta odločitev je bila močno kritizirana tako na Švedskem kot v tujini, kot nezdržljiva z obveznostmi nevtralnosti. Haaška konvencija izrecno prepoveduje prečkanje nevtralnega ozemlja tuji vojski, strelivu ali dobavam (Joesten 1945).

Po koncu hladne vojne je prišlo do spremenjenega varnostnega okolja, saj se je končala bipolarna ureditev sveta. Tako se je Švedska srečala z novimi izzivi njene politiki nevtralnosti. Ena teh je vstop v EU leta 1995 in vstop v Natov program Partnerstva za mir. Tako Švedska ni hotela vstopiti v ZEU zaradi garantirane kolektivne obrambe. Med pogajanja je Švedska trdila, da je skupna obrambna politika dolgoročni cilj, ter ni bila pripravljena sprejeti vojaško-varnostna zagotovila. Tako je ohranila svojo politiko nevtralnosti. Vendar pa se je Švedska pridružila ZEU kot opazovalka ter je pripravljena sodelovati v misijah ohranjanja miru, za sodelovanje pa se bo odločalo na nacionalni ravni (Laursen 1998).

Na varnostnem področju je Švedska članica naslednjih mednarodnih organizacij: ZN, EU, Partnerstvo za mir, OVSE (CIA The World Factbook 2015).

Tabela 3.10: Relativni obrambni izdatki Švedske, obdobje 2000-2014

Leto	Obrambni izdatki
2000	1,90%
2001	1,80%
2002	1,70%
2003	1,70%
2004	1,50%
2005	1,50%
2006	1,40%
2007	1,40%
2008	1,20%
2009	1,20%
2010	1,30%
2011	1,20%
2012	1,20%
2013	1,20%
2014	1,20%

Vir: Sipri (2015).

Tabela 3.11: BDP Švedske, obdobje 2000-2014 v ameriških dolarjih (Trenutna vrednost)

Leto	BDP
2000	259802012617.0
2001	239917320967.0
2002	263926220332.5
2003	331108912605.3

2004	381705425301.7
2005	389042298376.8
2006	420032121655.7
2007	487816328342.3
2008	513965650650.1
2009	429657033107.7
2010	488379327089.8
2011	563113421113.4
2012	543880647757.4
2013	579526008582.1
2014	570591266159.8

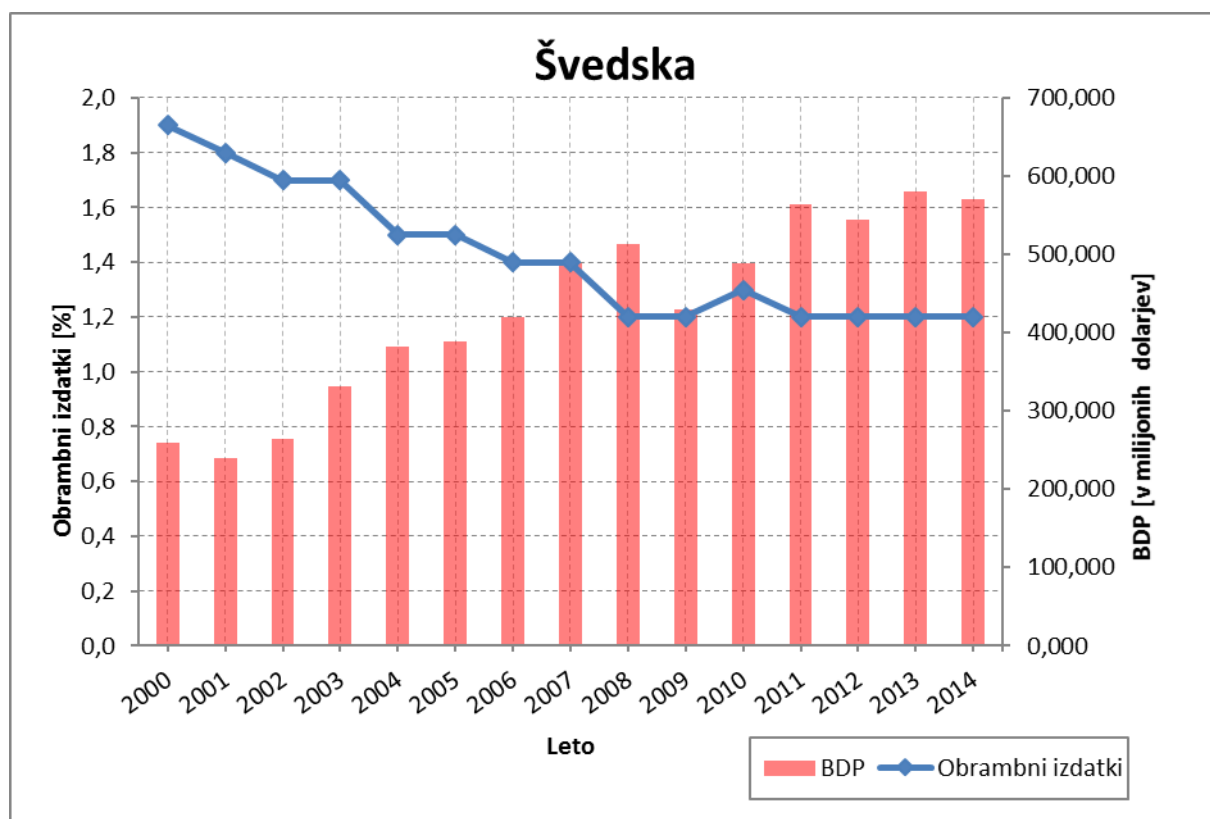
Vir: The world bank (2015).

Tabela 3.12: Obrambni izdatki Švedske v milijonih ameriških dolarjev (Trenutna vrednost)

	Švedska
2000	4789
2001	4128
2002	4355
2003	5306
2004	5515
2005	5518
2006	5577
2007	6386
2008	6025
2009	5063
2010	5886
2011	6325
2012	6244
2013	6529
2014	6573

Vir: Sipri (2015).

Graf 3.3: BDP in obrambni izdatki Irske, obdobje 2000-2014

BDP Švedske je leta 2000 znašal 259802012617 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 4,789 milijard dolarjev, kar znaša 1,90% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2001 znašal 239917320967.0 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 4,128 milijard dolarjev, kar znaša 1,80% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2002 znašal 263926220332.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 4,355 milijard dolarjev, kar znaša 1,70% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2003 znašal 331108912605.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 5,306 milijard dolarjev, kar znaša 1,70% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2004 znašal 381705425301.7 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 5,515 milijard dolarjev, kar znaša 1,50% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2005 znašal 389042298376.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 5,518 milijard dolarjev, kar znaša 1,50% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2006 znašal 420032121655.7 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 5,577 milijard dolarjev, kar znaša 1,40% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2007 znašal 487816328342.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 6,386 milijard dolarjev, kar znaša 1,40% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2008 znašal 513965650650.1 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 6,025 milijard dolarjev, kar znaša 1,20% BDP-ja

BDP Švedske je leta 2009 znašal 429657033107.7 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 5,063 milijard dolarjev, kar znaša 1,20% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2010 znašal 488379327089.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 5,886 milijard dolarjev, kar znaša 1,30% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2011 znašal 563113421113.4 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 6,325 milijard dolarjev, kar znaša 1,20% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2012 znašal 543880647757.4 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 6,244 milijard dolarjev, kar znaša 1,20% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2013 znašal 579526008582.1 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 6,529 milijard dolarjev, kar znaša 1,20% BDP-ja.

BDP Švedske je leta 2014 znašal 570591266159.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 6,573 milijard dolarjev, kar znaša 1,20% BDP-ja.

3.5 Švica

Švica je majhna država in je obdana z veliko večjimi državami, ki bi jo lahko ogrozile. Če je na strani enega, bi bila napadena s strani drugega, tako da je bila razglasitev nevtralnosti najboljši način za ohranitev nacionalne varnosti. Prav tako njeno prebivalstvo večinoma govori nemško, vendar pa tudi francosko in italijansko (Russell 2013). Politika nevtralnosti Švice temelji na obvezi, da predhodno (pred izbruhom vojne) ne sklepa zavezništev z nobeno državo ali zvezo, ter da se odreka ogrožanju katerekoli države, kot tudi uporabe oboroženih sil na tujem ozemlju. Vendar pa ima pravico uporabiti vsa sredstva, v kolikor je ogrožena njena varnost (Cvrtila in drugi 2008).

Švicarska nevtralnost je rezultat dolge tradicije ter prilagajanju zunanjim in notranjim pritiskom. Nevtralnost je bila sprva edini način, da se ohrani Švicarska konfederacija. Potem so odkrili pozitivne dejavnike Švicarske nevtralnosti in se naučili uporabljati nevtralnost za svoje interese. Tako je bila leta 1648 priznana suverenost Konfederaciji z Westfalsko pogodbo, nato pa so leta 1674 razglasili nevtralnost (Panchaud 2009).

Prvo mednarodno priznanje švicarski nevtralnosti pa se je zgodilo šele leta 1815, po porazu Napoleona na Dunajskem kongresu. Na Dunajskem kongresu so tudi razglasili deklaracijo 20. marca 1815, s katero so velesile zagotovile Švici nevtralnost. Tako je bila stalna nevtralnost Švice ena izmed prvih v Evropi in ima pomembno vlogo pri tem, kako je

Švica sodelovala z preostalim kontinentom v naslednjih 200 letih. Prva svetovna vojna je bila prvi test Švicarske nevtralnosti. Na začetku vojne so vpoklicali pol milijona oboroženih mož, da bi svetu dokazali, da so še vedno zavezani k oboroženi nevtralnosti. Po koncu vojne je bila Švici priznana nevtralnost z Versajsko pogodbo (Dreyer in Jesse 2014). Tudi leta 1920 je novonastala

mednarodna organizacija Društvo narodov Švici priznalo nevtralnost, vendar je leta z vstopom v Društvo narodov za kratek čas politiko nevtralnosti zamenjala z sistemom kolektivne varnosti, a se politiki nevtralnosti vrne v 30. letih 20. stoletja zaradi neuspešnosti Društva narodov, in ostane nevtralna skozi drugo svetovno vojno vse do danes (Cvrtila in drugi 2008). Švica je, dokler je bila članica Društva narodov, sodelovala v ekonomskih sankcijah (Swiss neutrality 2004). Tudi tekom druge svetovne vojne je Švici uspelo ohraniti politiko nevtralnosti in tako ni vstopila v vojno. Vendar pa je večino časa druge svetovne vojne preživela v sovražnem okolju, saj je bila obkrožena s silami osi (Nemčija in Italija). Tako so jo najbolj ogrožale 3. stvari: sovražniki demokracije so konstantno pritiskali na vlado; ideologija etnične čistosti je ogrožala lingvistično različne regije Švice z priključitvijo silam osi ter izkoriščevalska narava sosed je potisnila Švico pod ponavljajoče se ekonomske pritiske (Kreis 1999). Po drugi svetovni vojni je bila Švica kritizirana zaradi politike, ki jo je vodila v drugi svetovni vojni, še posebej z zaprtjem mej ter trgovanjem z Nemčijo, kakor tudi zaradi nedovoljenega trgovanja z ukradenimi umetninami (Petropoulos 1997).

Po koncu druge svetovne vojne se Švica ni hotela pridružiti ZN, prav tako je ostala izven evropskih integracij. Največji problem pri priključitvi Švice ZN je bil kolektivna obramba, s katero bi Švica kršila temelje nevtralnosti. Se pa je Švicarska nevtralnost v času hladne vojne izkazala tudi pozitivno, saj so potekala na Švicarskem ozemlju pogajanja vseh strani (Dreyer in Jesse 2014).

Po koncu hladne vojne pa se je Švica pridružila ZN leta 2002 ter tudi pristopila k Natovem programu Partnerstvo za mir leta 1996. Sodelovanje Švice v Partnerstvu za mir je združljivo z nevtralnostjo, saj ni pogoj za članstvo v Natu in je brez obveznosti opravljanja vojaške podpore v primeru oboroženega spopada. Za Švico je Partnerstvo za mir dobra priložnost, saj članstvo temelji na prostovoljnem odločanju, da sodeluje v kolektivni varnosti in je instrument za izmenjavo vojaškega znanja in izkušenj ter tudi za izmenjavo informacij (Panchaud 2009).

Na varnostnem področju je Švica članica naslednjih mednarodnih organizacij: ZN, Partnerstvo za mir, OVSE (CIA The World Factbook 2015).

Tabela 3.13: Relativni obrambni izdatki Švice, obdobje 2000-2014

Leto	Obrambni izdatki
2000	1,10%
2001	1,10%
2002	1,00%
2003	1,00%
2004	0,90%
2005	0,90%
2006	0,80%
2007	0,80%
2008	0,80%
2009	0,80%
2010	0,70%
2011	0,80%
2012	0,70%
2013	0,80%
2014	0,80%

Vir: Sipri (2015).

Tabela 3.14: BDP Švice, obdobje 2000-2014 v ameriških dolarjih (Trenutna vrednost)

Leto	BDP
2000	271659699194.7
2001	278628762740.0
2002	301127807006.3
2003	351982624192.5
2004	393541696823.5
2005	407535656922.6
2006	429195565480.9
2007	477407780739.8
2008	551546948573.5
2009	539528260270.2
2010	581211717326.7
2011	696311711711.7
2012	666100605107.1
2013	685434208916.9
2014	679000000000.0

Vir: The world bank (2015).

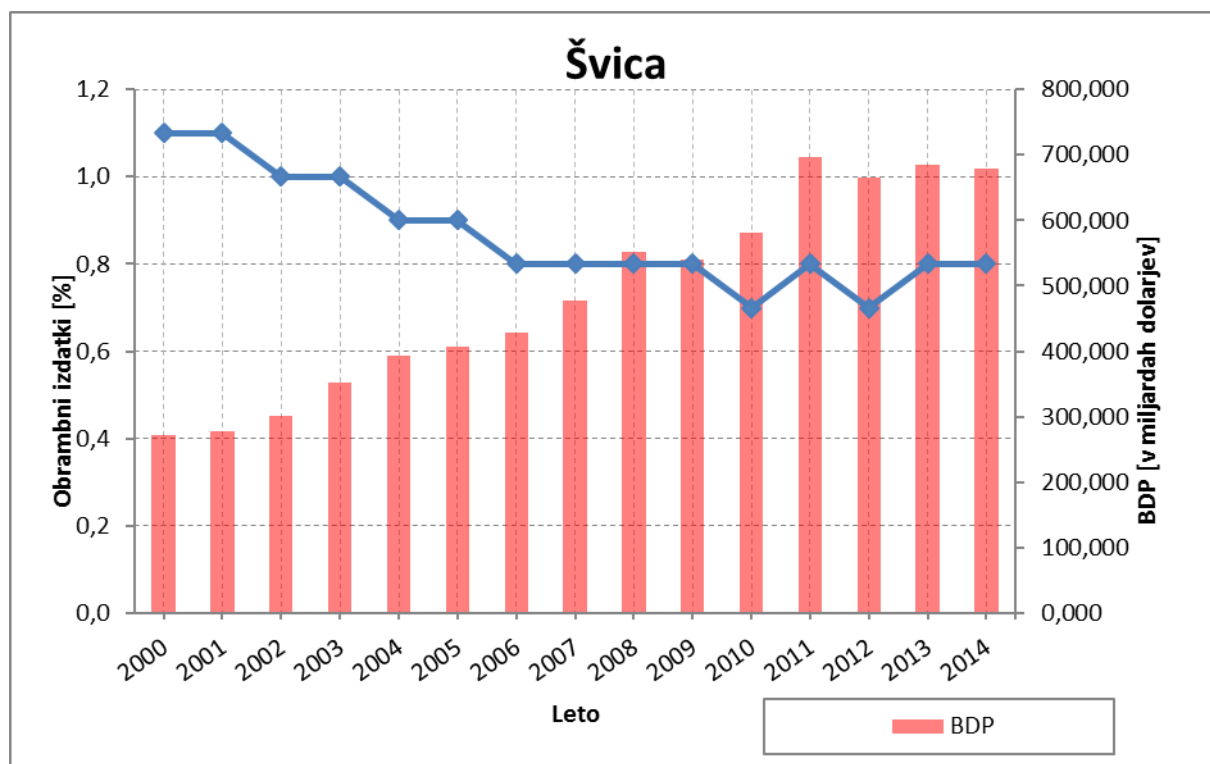
Tabela 3.15: Obrambni izdatki Švice v milijonih ameriških dolarjev (Trenutna vrednost)

Leto	Švica
2000	2800
2001	2764
2002	2883

2003	3270
2004	3504
2005	3485
2006	3329
2007	3525
2008	4098
2009	4056
2010	4115
2011	4974
2012	4592
2013	5053
2014	5229

Vir: Sipri (2015).

Graf 3.5: BDP in obrambni izdatki Švice, obdobje 2000-2014

BDP Švice je leta 2000 znašal 271659699194.7 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2,800 milijard dolarjev kar znaša 1,10% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2001 znašal 278628762740.0 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2,764 milijard dolarjev kar znaša 1,10% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2002 znašal 301127807006.3 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 2,883 milijard dolarjev kar znaša 1,00% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2003 znašal 351982624192.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,270 milijard dolarjev kar znaša 1,00% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2004 znašal 393541696823.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,504 milijard dolarjev kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2005 znašal 407535656922.6 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,485 milijard dolarjev kar znaša 0,90% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2006 znašal 429195565480.9 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,329 milijard dolarjev kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2007 znašal 477407780739.8 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 3,525 milijard dolarjev kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2008 znašal 551546948573.5 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 4,098 milijard dolarjev kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2009 znašal 539528260270.2 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 4,056 milijard dolarjev kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2010 znašal 581211717326.7 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 4,115 milijard dolarjev kar znaša 0,70% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2011 znašal 696311711711.7 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 4,974 milijard dolarjev kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2012 znašal 666100605107.1 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 4,592 milijard dolarjev kar znaša 0,70% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2013 znašal 685434208916.9 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 5,053 milijard dolarjev kar znaša 0,80% BDP-ja.

BDP Švice je leta 2014 znašal 679000000000.0 dolarjev. Od tega so za obrambne izdatke namenili 5,229 milijard dolarjev kar znaša 0,80% BDP-ja.

3.6 Povzetek

BDP Avstrije je konstantno naraščal v letih 2000 do 2008. Obrambni izdatki so se v tem obdobju povečali le enkrat, in sicer od leta 2006 do 2007, iz 0,80% na 0,90%. To je bilo tudi edino povečanje obrambnih izdatkov v obdobju 2000-2014. Najvišje obrambne izdatke je imela Avstrija leta 2000, ko so ti znašali 1%. Najnižji obrambni izdatki so znašali 0,80%, v letih 2006, 2011, 2012, 2013, 2014.

Finski BDP se je konstantno povečeval od leta 2000 do leta 2008. Iz leta 2002 do 2003 je Finska povišala obrambne izdatke iz 1,20% na 1,40%, prav tako se je povišal BDP. Od leta

2007 do 2009 je Finska povečala obrambne izdatke prvo leto iz 1,20% na 1,30%, nato pa iz 1,30% na 1,50%, čeprav se je BDP od leta 2008 do leta 2009 znižal. Ponovno povečanje obrambnih izdatkov je bilo od leta 2011 do leta 2012, čeprav se je ponovno znižal BDP. Finska je tudi imela v obdobju 2000-2014 obrambne izdatke približno enake, z najnižjimi 1,20% ter najvišjimi 1,50%.

Irska je imela v primerjavi z drugimi državami najnižji BDP ter tudi najnižje relativne obrambne izdatke. Irski BDP je rasel od leta 2000 do leta 2008. Irska je edina država, katere obrambni izdatki niso bili v obdobju 2000-2014 nikoli nad 1%, najvišji so bili leta 2000 in 2001, ko so znašali 0,70%. Najnižji pa so bili v letih 2005, 2006, 2007, 2011, 2012, 2013, 2014, ko so znašali 0,50%. Irska je obrambne izdatke v obdobju 2000-2014 povečala le enkrat, in sicer iz leta 2007 do leta 2008, iz 0,50% na 0,60%.

Švedski BDP je rasel od leta 2000 do leta 2008, obrambni izdatki pa so v tem obdobju konstantno padali, iz 1,90% leta 2000 na 1,20% leta 2008. Švedska je imela najvišje obrambne izdatke leta 2000, tudi med vsemi primerjanimi državami. Švedska je obrambne izdatke v obdobju 2000-2014 povišala le enkrat, in sicer iz leta 2009-2010, iz 1,20% na 1,30%. Najnižje obrambne izdatke je imela Švedska v letih 2008, 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, takrat so znašali 1,20%.

BDP Švice je konstantno naraščal od leta 2000 do 2008. Vendar pa so kljub temu obrambni izdatki Švice padali oziroma ostali enaki. Švica je svoje obrambne izdatke glede na prejšnje leto povečala le leta 2011, ko se je hkrati povečal tudi BDP. Vendar pa če pogledamo vrednosti obrambnih izdatkov absolutno, se pravi v dolarjih, lahko opazimo konstanto povečanje absolutnih obrambnih izdatkov. Najnižje obrambne izdatke je imela Švica v letih 2010 in 2012, ko so znašali 0,70%.

4 Verifikacija hipotez

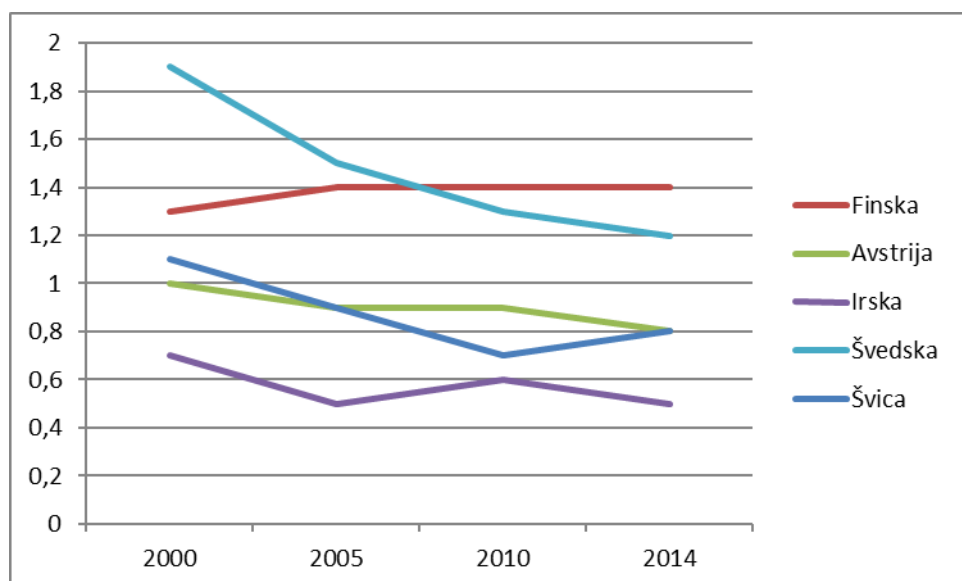
Pri državah so med seboj primerjani obrambni izdatki za kontrolna leta 2000, 2005, 2010 in 2014.

Tabela 4.1: Obrambni izdatki nevtralnih držav

Leto	Avstrija	Finska	Irska	Švedska	Švica
2000	1,00%	1,30%	0,70%	1,90%	1,10%
2005	0,90%	1,40%	0,50%	1,50%	0,90%
2010	0,90%	1,40%	0,60%	1,30%	0,70%
2014	0,80%	1,40%	0,50%	1,20%	0,80%

Vir: Sipri (2015).

Graf 4.1: Obrambni izdatki nevtralnih držav po primerjalnih letih

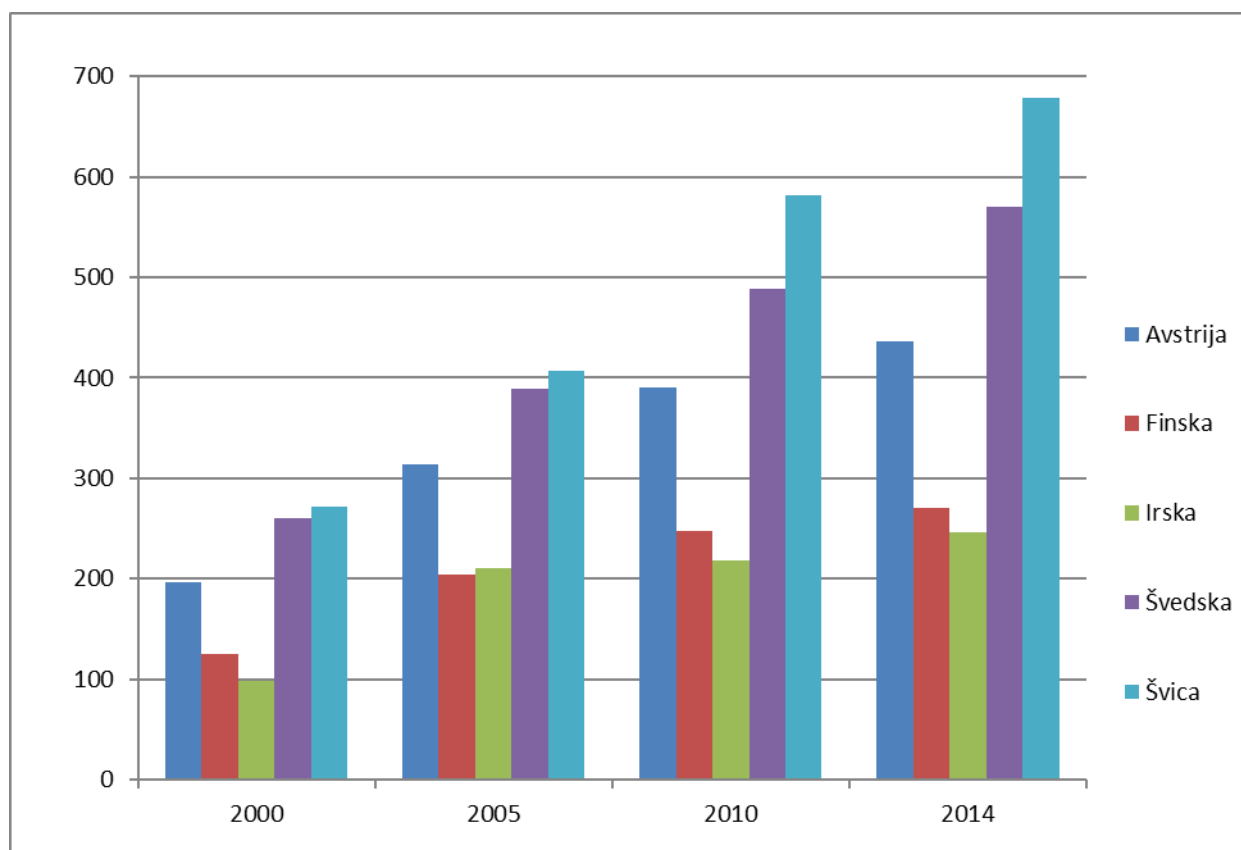
Relativno je največ za obrambne izdatke namenila Švedska leta 2000, takrat je namenila 1,90%. Do leta 2014 so obrambni izdatki Švedske padali. Avstrijski obrambni izdatki so tudi konstantno padali, največji so bili leta 2000, ko so znašali 1%. Finski obrambni izdatki so bili dokaj konstantni, povečali so se v obdobju 2000-2005 iz 1,30% na 1,40%, in so ostali enaki. Irski obrambni izdatki so bili vedno najnižji, povišali so se le v obdobju 2005-2010, in sicer iz 0,50% na 0,60%. Švicarski obrambni izdatki so v obdobju 2000-2010 padali, tako so iz 1,10% leta 2000 padli na 0,70%. V obdobju 2010-2014 so zrasli iz 0,70% na 0,80%.

Tabela 4.2: BDP nevtralnih držav po primerjalnih letih, v milijardah dolarjev

	Avstrija	Finska	Irska	Švedska	Švica
2000	196	125	99	260	272
2005	314	204	210	389	407
2010	390	248	218	488	581
2014	436	271	246	570	679

Vir: Sipri (2015).

Graf 4.2: BDP nevtralnih držav po primerjalnih letih

Švica je imela v vseh kontrolnih obdobjih (2000, 2005, 2010, 2014) najvišji BDP. Sledila ji je Švedska, Avstrija, Finska in na koncu z najnižjim BDP-jem Irska, razen leta 2005, ko je bila država z najnižjim BDP-jem Finska. Vse obravnavane države so v analiziranem obdobju (2000-2014) gospodarsko napredovale, vsem se je povečal BDP glede na začetno leto 2000. Glede na BDP sta tako najbolj razviti Švedska in Švica. Vendar pa so vlade držav v tem obdobju skoraj vsako leto znižale relativne obrambne izdatke. Nobena država ni leta 2014 namenila večji relativni delež obrambnih izdatkov, kot so bili obrambni izdatki leta 2000. Pri vseh državah opazim zmanjševanje relativnih obrambnih izdatkov, kljub povečanju BDP-ja in posledično kljub boljšim gospodarskim razmeram, ki so bile vsako leto boljše. Relativno gledano tako hipoteza 1 ne drži. Vendar pa če pogledam absolutni delež denarja, ki so ga nevtralne države namenjale za obrambne izdatke, so se le ti kljub znižanju relativnih obrambnih izdatkov zaradi rasti BDP-ja znatno povečali. Tako lahko država npr. kljub nižjim relativnim obrambnim izdatkom za obrambo nameni več denarja. V absolutnem pogledu na obrambne izdatke so tako vse nevtralne države v opazovanem obdobju povečale količino denarja, namenjenega obrambi.

Tabela 4.3: Relativni obrambni izdatki držav nevtralnih držav, članic EU, za obdobje 2000-2014

Država	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Avstrija	1,0%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,8%	0,8%	0,8%	0,8%
Finska	1,3%	1,2%	1,2%	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%	1,2%	1,3%	1,5%	1,4%	1,4%	1,5%	1,5%	1,4%
Irska	0,7%	0,7%	0,6%	0,6%	0,6%	0,5%	0,5%	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
Švedska	1,9%	1,8%	1,7%	1,7%	1,5%	1,5%	1,4%	1,4%	1,2%	1,2%	1,3%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%

Vir: Sipri (2015).

Vse tri nevtralne države, ki so članice EMU (Avstrija, Finska, Irska) so svojo nacionalno valuto zamenjale 1. januarja 1999. Avstrija je zamenjala Avstrijski šiling, Finska je zamenjala Finsko marko in Irska je zamenjala Irski funt (Evropska komisija 2015).

Švedska pa za razliko od drugih nevtralnih držav članic EU še ni članica evro območja. Švedska krona tako še ni v mehanizmu deviznih tečajev. Švedska politična elita je bila večinsko za uvedbo evra, vendar pa so volivci Švedske na referendumu o uvedbi evra to odločitev zavrnili z 56,1 % proti. Švedski negativni glas je bil tako prvi odkar je bil uveden evro v 12 od 15 takratnih držav članic EU v januarju 2002. (James in Marsden 2003).

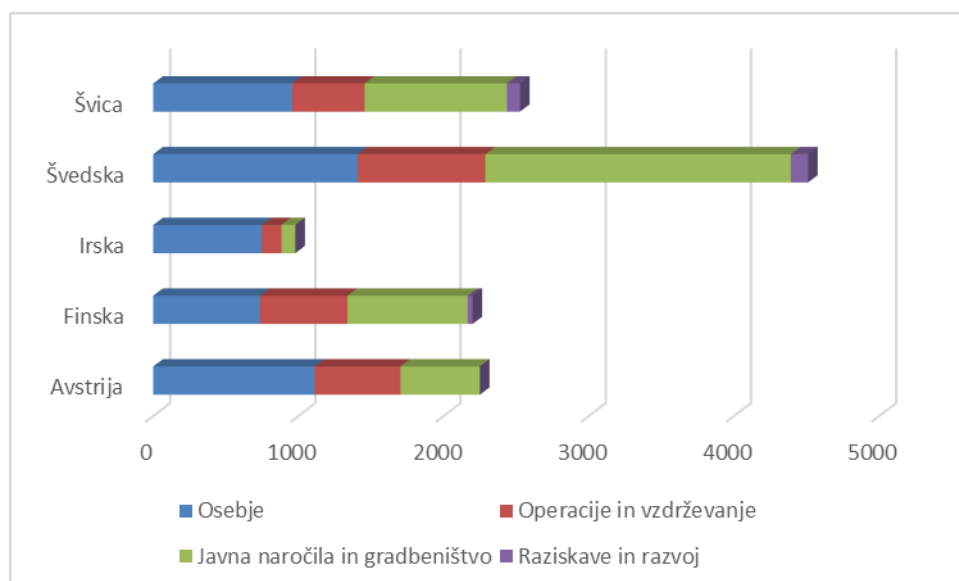
V tabeli so prikazani relativni obrambni izdatki držav članic EU. Od teh držav je Švedska edina, ki ni članica EMU. Švedska je imela največje relativne obrambne izdatke do leta 2007, potem pa je najvišje relativne izdatke imela Finska, Švedska pa je bila po višini relativnih obrambnih izdatkov na drugem mestu.

Tabela 4.4: Namen obrambnih izdatkov za leto 2007, v milijonih evrov

	Osebj	Operacije in vzdrževanje	Javna naročila in gradbeništvo	Raziskave in razvoj
Avstrija	1111	591	546	1
Finska	735	602	829	33
Irska	748	135	95	0
Švedska	1409	878	2103	119
Švica	957	498	980	90

Vir: United Nations Report on Military Expenditures (2015).

Graf 4.3: Namen obrambnih izdatkov za leto 2007

Vir: United Nations Report on Military Expenditures (2015).

V letu 2007 je absolutno gledano največ denarja za obrambni proračun namenila Švedska. Tako je med vsemi državami največ namenila za osebje, prav tako za operacije in vzdrževanje, javna naročila in gradbeništvo ter raziskave in razvoj. Glede na tabelo 4.4 je Švedska imela najvišje relativne obrambne izdatke v primerjavi z ostalimi nevtralnimi državami članicami EU od leta 2000 do leta 2007. Od leta 2007 pa je imela najvišje relativne izdatke med nevtralnimi državami članicami EU Finska. Tako lahko delno potrdim drugo hipotezo, da je imela Švedska zaradi lastne valute (Švedska krona) najvišje relativne obrambne izdatke, saj to velja le za polovico raziskovanega obdobja.

5 Zaključek

V diplomskem delu sem med seboj primerjal obrambne izdatke nevtralnih držav v Evropi. Te nevtralne države so: Avstrija, Švedska, Finska, Švica in Irska. Podatke sem dobil z anlizo iz baze SIPRI. Vsaka od teh nevtralnih držav ima različne razloge za politiko nevtralnosti. Tako sta Švedska in Švica tradicionalno nevtralni, Finski in Avstriji je bila po koncu druge svetovne vojne nevtralnost vsiljena s strani velesil oziroma edina možnost za celotno suverenost in delovanje v mednarodni skupnosti, Irska pa je izrabila ugodno zunanjepolitično ozračje pred začetkom druge svetovne vojne ter strah pred Britanci in tako razglasila nevtralnost. Nevtralnost je bila kot zunanjepolitična odločitev še posebej pomembna med drugo svetovno vojno, ter za obdobje po drugi svetovni vojni, ko je bil svet bipolarno razdeljen. V času po hladni vojni in spremenjenem varnostnem okolju se je spremenil tudi

pogled na nevtralnost in dolžnosti, ki so povezane z politiko nevtralnosti. Nevtralne države same, glede na določene faktorje, namenjajo sredstva za obrambo države, za razliko od držav, ki so v zavezništvu. V zavezništvu države glede obrambnih izdatkov sledijo skupnim smernicam. Nevtralnost prepoveduje vstop v vojaško zavezništvo, vendar pa izrecno ne prepoveduje vstopa v varnostne organizacije. Tako so Švedska, Finska in Avstrija leta 1995 vstopile v EU, kljub SZVP. Irska je že bila članica EU od leta 1973, Švica pa ni članica. Vse nevtralne države so članice Natovega programa PzM, niso pa članice NATA. Vse države so tudi članice OVSE.

Prva hipoteza, ki pravi da je višina in gibanje obrambnih izdatkov odvisna od gospodarskih razmer v državi, glede na raziskano obdobje 2000-2014, ne drži. BDP je v obdobju 2000-2014 naraščal, Relativni obrambni izdatki pa so v istem obdobju padali. Prva hipoteza pa bi veljala, če bi raziskoval absolutni delež, ki so ga nevtralne države namenile za obrambne izdatke, saj so se le ti kljub znižanju relativnih obrambnih izdatkov zaradi rasti BDP-ja znatno povečali.

Drugo hipotezo, ki pravi da ima Švedska zaradi ne vključenosti v EMU višje obrambne izdatke kot ostale proučevane nevtralne članice, lahko delno potrdim. Švedska je imela najvišje relativne obrambne izdatke v obdobju od leta 2000-2007, potem pa je relativno gledano najvišje obrambne izdatke imela Finska.

V diplomskem delu sem še ugotovil, da so vse nevtralne države v raziskovanem obdobju znatno gospodarsko napredovale (vse so najmanj podvojile BDP glede na leto 2000), ter da je gibanje relativnih obrambnih izdatkov podobno, vse nevtralne države so namreč konstantno zniževale obrambne izdatke. Kot zanimivost bi še dodal, da je Irska edina, ki ni nikoli imela relativnih obrambnih izdatkov višjih kot 1 %.

6 Literatura

1. Austrian Parliament. 2001. *Resolution by the Austrian Parliament: Security and Defence Doctrine*. Dostopno prek: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:2hQvJYAG2xIJ:www.bundesheer.at/php_docs/download_file.php%3Fadresse%3D/download_archiv/pdfs/entschliessungen_eng.pdf+&cd=3&hl=sl&ct=clnk&gl=si (14. avgust 2015).
2. Bachora, Rastislav. 2010. *Austrian security and defence doctrine – The changing process of Austrian security policy and the impacts of political interests*. Dostopno prek: <http://cenaa.org/analysis/austrian-security-and-defence-doctrine-the-changing-process-of-austrian-security-policy-and-the-impacts-of-political-interests/> (14. avgust 2015).
3. Bernauer, Thomas, Koubi Vally in Fabio Ernst. 2009. Does Neutrality make a difference? Explaining Patterns of Swiss defense spending in 1975-2001. *Defence and Peace Economics*, 20 (5). Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/10242690802051537> (1. september 2015).
4. *CIA The World Factbook*. 2015. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/> (25. julij 2015).
5. Coffey, Luke. 2013. *EU Defense Integration: Undermining NATO, Transatlantic Relations, and Europe's Security*. Dostopno prek: <http://www.heritage.org/research/reports/2013/06/eu-defense-integration-undermining-nato-transatlantic-relations-and-europes-security> (1. september 2015).
6. Cvrtila, Vlatko, Anton Grizold in Siniša Tatalović. 2008. *Suvremene sigurnosne politike*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
7. Dreyer, John in Neal G. Jesse. 2014. Swiss Neutrality Examined: Model, Exception or Both? *Journal of Military and Strategic Studies* 15 (3). Dostopno prek: <http://jmss.synergiesprairies.ca/jmss/index.php/jmss/article/view/545/526> (5. avgust 2015).

8. *Encyclopedia Britannica*. 2015. Dostopno prek: <http://www.britannica.com/topic/Sinn-Fein#ref714621> (10. avgust 2015).
9. *Evropska komisija*. 2015a. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_en.htm (15. avgust 2015).
10. --- 2015b. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/economy_finance/explained/economic_and_monetary_union/why_emu/index_sl.htm (15. avgust 2015).
11. *Federal Constitution of the Swiss Confederation*. 1999. Dostopno prek: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19995395/index.html> (5. avgust 2015).
12. *Finančni slovar*. 2015. Dostopno prek: <http://www.financnislovar.com/definicije/bruto-domaci-proizvod.html> (15. julij 2015).
13. *Global security*. 2015. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/se-neutrality.htm> (2. avgust 2015).
14. James, Steve in Chris Marsden. 2003. *Swedish "no" vote on euro deepens crisis in Europe*. Dostopno prek: <https://www.wsws.org/en/articles/2003/09/swed-s19.html> (15. avgust 2015).
15. Jesse, G. Neal. 2006. Choosing to Go It Alone: Irish Neutrality in Theoretical and Comparative Perspective. *International Political Science Review* 27 (1). Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/20445034> (11. avgust 2015).
16. Joesten, Joachim. 1945. Phases in Swedish Neutrality. *Foreign Affairs* 2 (23). Dostopno prek: <https://www.foreignaffairs.com/articles/sweden/1945-01-01/phases-swedish-neutrality> (2. avgust 2015).
17. Karsh, Efraim. 1988. *Neutrality and Small States*. London: Routledge.
18. Kreis, Georg. 1999. *Switzerland in the Second World War: responding to the Challenges of the Time*. Zürich: Pro Helvetia.

19. Laursen, Finn. 1998. *The EU Neutrals , the CFSP and defense policy*. Esbjerg: Vestkystens Bogtrykkeri.
20. *Liberation of Ireland*. 2015. Dostopno prek: <http://www.iol.ie/~dluby/history.htm> (10. avgust 2015).
21. Meyer, Berthold. 2007. *Austria between Felt Permanent Neutrality and Practised European Engagement*. Dostopno prek: http://www.hsfk.de/downloads/Austria_10.pdf (14. avgust 2015).
22. Nato. 2015. *Nevtralne države*. Dostopno prek: <http://nato.gov.si/slo/slovenija-nato/nacionalna-varnost/nevtralnost/nevtralne-drzave/> (25. julij 2015).
23. Ojanen, Hanna, Gunilla Herolf in Rutger Lindahl. 2000. *Non-Alignment and European security Policy – Ambiguity at work*. Helsinki in Bonn: Ulkopoliittinen instituutti in Institut für Europäische Politik.
24. Panchaud, Veronique. 2009. Neutrality of Switzerland: a Brief Introduction. *Western Balkans Security Observer* 15. Dostopno prek: <http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=e3c93fd7-ad6e-4691-b0c3-f588f03ec9ab&articleId=c27e7a79-4ead-4458-875b-51ff17a391fb> (2. avgust 2015).
25. Pashkov, Mykhaylo. 2009. Swedish security model: Peace-loving, well-armed neutrality. *National security and defence* 1 (105). Dostopno prek: http://www.razumkov.org.ua/eng/files/category_journal/NSD105_eng_9.pdf (2. avgust 2015).
26. Petropoulos, Jonathan. 1997. Co-Opting Nazi Germany: Neutrality in Europe During World War II. *Dimensions* 1 (11). Dostopno prek: http://archive.adl.org/braun/dim_14_1_neutrality_europe.html#.Vb8gcLWhlQO (2. avgust 2015).
27. Polak, Nina. 2010. *Evropska varnostna in obrambna politika in nevtralne države – primer Irske*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

28. Russell, Kyle. 2013. *When and why did Switzerland become so fiercely neutral?* Dostopno prek: <http://russellbulletin.com/2013/01/07/when-and-why-did-switzerland-become-so-fiercely-neutral/> (2. avgust 2015).
29. Sancin, Vasilka, Dominika Švarc in Matjaž Ambrož. 2009. *Mednarodno pravo oboroženih spopadov*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
30. Sandler, Todd in James C. Murdoch. 2011. *The Economics of Defence Spending. An International Survey*. New York: Routledge.
31. Sipri. 2015. *Milex-data 1988-2014*. Dostopno prek: http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database/milex-data-1988-2014 (25. julij 2015).
32. Solsten, Eric in Sandra W. Meditz. 1988. *Finland: A Country Study*. Dostopno prek: <http://countrystudies.us/finland/> (27. julij 2015).
33. *Sporazum o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči med Sovjetsko Zvezo in Republiko Finsko - The Agreement of Friendship, Coöperation, and Mutual Assistance between The Union of Soviet Socialist Republics and The Republic of Finland*. 1948. Dostopno prek: http://heninen.net/sopimus/1948_e.htm (27. julij 2015).
34. *Statistični urad republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/pregled-podrocja?id=29> (15. julij 2015).
35. *Swiss neutrality*. 2004. Dostopno prek: <http://www.vbs.admin.ch/internet/vbs/en/home/documentation/publication.parsys.0008.downloadList.9934.DownloadFile.tmp/neuteebook.pdf> (5. avgust 2015).
36. The International Institute for Strategic Studies. 2010. *The Military Balance 2010*. London: Routledge.

37. *The World Bank*. 2015. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD/countries?page=2&display=default> (14. julij 2015).
38. Türk, Danilo. 2007. *Temelji mednarodnega prava*. Ljubljana: GV Založba.
39. *United Nations Report on Military Expenditures*. 2015. Dostopno prek: <http://www.un-arm.org/Milex/Home.aspx> (15. avgust 2015).
40. *Us Department of State*. 2015. Dostopno prek: <http://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/lw/107185.htm> (14. avgust 2015).
41. *Vojna enciklopedija*. 1971. Beograd: Redakcija vojne enciklopedije.
42. Vidmar, Jure. 2004. *Trajna nevtralnost Republike Avstrije v luči članstva v Evropski uniji – diplomsko delo*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Vidmar-Jure.PDF> (12. avgust 2015).
43. Zakopalova, Dagmar. 2011. *Towards Cosmopolitan Security Politics? Analysis of Public Discourse on Neutrality in Austria and Ireland. Perspectives: review of international affairs I*. Dostopno prek: www.ceeol.com (14. avgust 2015).
44. Zorko, Uroš. 2004. *Obrambni izdatki Republike Slovenije v luči vključevanja vzvezo NATO*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.